

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Ibsen op de planken. Een enceneringsgeschiedenis van het werk van Henrik Ibsen in Nederland 1880-1995

van der Zalm, R.G.C.

Publication date

1999

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

van der Zalm, R. G. C. (1999). *Ibsen op de planken. Een enceneringsgeschiedenis van het werk van Henrik Ibsen in Nederland 1880-1995*. [, Universiteit van Amsterdam]. Uitgeverij International Theatre & Film Books.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Ibsen op de planken

UBA003000093

Stellingen bij Ibsen op de planken

- 1 Alhoewel er veel is geschreven over de Ibsen-encenseringen van grote regisseurs als Antoine, Lugné-Poe en Reinhardt, blijft vaak onduidelijk wat er op het toneel nu precies te zien is geweest.
- 2 Met Hedda Gabler was Ibsen de tijd in Nederland zesentwintig jaar vooruit.
- 3 Een goed ingestudeerde en consistente encensering, met op het stuk afgestemde decors en kostuums, was tot aan de Tweede Wereldoorlog geen regel maar uitzondering.
- 4 Vooral ook de afwijzende kritieken op 'slechte' encenseringen maken duidelijk wat de norm is waaraan 'goede' encenseringen op een bepaald moment moeten voldoen.
- 5 Voor het verrichten van theaterhistorisch onderzoek zijn programmaboekjes, recensies en foto's tezamen een betere bron dan video-registraties.
- 6 Theaterfotografen houden te weinig afstand tot hun onderwerp.
- 7 Om volledig recht te doen aan het gegeven dat de verschillende componenten van de encensering zich allemaal in hun eigen tempo ontwikkeld hebben, zal een nieuw te schrijven geschiedenis van het Nederlands theater modulair van opzet moeten zijn.
- 8 Als Herman Heijermans geweten had dat de katholieken en de protestanten de tien geboden anders genummerd hebben dan de joden en de gereformeerden, dan had zijn stuk *Het zevende gebod*, dat zich afspeelt in een katholiek milieu, nu ongetwijfeld *Het zesde gebod* geheten.
- 9 Als Vondel, Hooft en Huygens broodschrijvers waren geweest en (dus) werkzaam in de toneelpraktijk, zouden hun stukken nog steeds regelmatig gespeeld worden.
- 10 Wie ooit de moeite heeft genomen 'een stuk of wat gedichten' uit zijn hoofd te leren, hoeft zich nergens te vervelen.

ROB VAN DER ZALM

Ibsen op de planken

Een enceneringsgeschiedenis van het werk van
Henrik Ibsen in Nederland 1880-1995

UITGEVERIJ INTERNATIONAL THEATRE & FILM BOOKS

Deze uitgave kwam mede tot stand met steun van het Ministerie van OC&W en het Nederlands Toneelverbond.

NUGI 925

ISBN 90 6403 543 1

© 1999 Uitgeverij International Theatre & Film Books
Kleine-Gartmanplantsoen 21 VII 1017 RP Amsterdam
telefoon [020] 6 389 329 e-mail itfb@xs4all.nl

Ontwerp en lay-out Kok Korpershoek [KO], korpershoek@bib.nl
Foto omslag Pan Sok – Een poppenhuis, Toneelgroep De Appel, 1979
Drukkerwerk Print Partners Ipskamp, Enschede

Alle foto's zijn afkomstig uit de collectie van het Theater Instituut Nederland
(met dank aan Roel Bogaards)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912^j het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 882, 1180 AW Amstelveen). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

Voorwoord

Ibsen op de planken

**Een enceneringsgeschiedenis van het werk van
Henrik Ibsen in Nederland 1880-1995**

Academisch proefschrift

ter verkrijging van de graad van
doctor aan de Universiteit van Amsterdam,
op gezag van de Rector Magnificus
prof. dr. J.J.M. Franse
ten overstaan van een door het college voor promoties
ingestelde commissie in het openbaar te verdedigen
in de Aula der Universiteit
op 12 mei 1999, te 11.00 uur
door Robert Gerardus Cornelis van der Zalm
geboren te Naaldwijk

promotor: prof. dr. R.L. Erenstein
co-promotor: prof. dr. P.E. Törnqvist